

MITTUNIVERSITETET

Institutionen för utbildningsvetenskap (UTV)

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Examensarbete inom
lärarutbildningen, 15 högskolepoäng

Ett lustfyllt sätt att lära!

Förskollärares tankar om hur de arbetar med
skapande och den skapande miljön

Julia Eriksson Ekholm
Sandra Bergkvist

Abstrakt

Arbetet berör förskolans skapande miljö och vilken betydelse skapande har för barns utveckling. Syftet med studien var att lyfta fram hur yngre barn (ett till treåringar) i förskolan får arbeta med skapande samt hur miljöer planeras och utformas för att anpassas efter barngrupper. För att få klarhet i hur det såg ut på förskolorna har det används semistrukturerade intervjuer, där åtta förskollärare deltagit. Dessa åtta arbetar på olika förskolor och är från två olika kommuner inom mellersta Norrland. I diskussionen framkommer att miljön och barns möjligheter till skapande var väldigt olika på varje förskola som är representerad i denna studie. Några orsaker till dessa olikheter kunde vara lokalernas utformning, vilka resurser som fanns att tillgå samt pedagogernas egen inställning och intresse för skapande aktiviteter.

Nyckelord

Barns utveckling, Förskola, Kreativ, Pedagoger, Yngre barn.

Innehåll

Abstrakt	
Inledning.....	4
Bakgrund	5
Pedagogers roll	5
Skapande och miljö	6
Barn och skapande	7
Syfte	8
Frågeställningar	8
Metod	8
Urval.....	8
Genomförande	9
Etiska överväganden.....	10
Databearbetning	11
Metoddiskussion	12
Resultat, analys och tolkning.....	14
Miljöns betydelse för barns skapande	14
Den skapande verksamheten.....	16
Pedagogernas tankar om skapandets betydelse för barn	17
De yngsta barnen i förskolan	19
Diskussion	21
Vilka uppfattningar har pedagoger om betydelsen av skapande verksamhet för barns utveckling?	21
Hur planerar och utformar pedagogerna den skapande miljön?.....	22
Hur förekommande var den skapande verksamheten?	23
Avslutande kommentarer	24
Vidare forskning.....	24
Referenser	25
Bilaga 1 Missiv	
Bilaga 2, Missiv	
Bilaga 3, Intervjufrågor	

Inledning

I Förskolans läroplan (Lpfö98, Skolverket, 2011) står det att skapande ska vara en del av förskolans verksamhet. Miljön ska vara inbjudande och anpassad efter varje barngrupp samt leda till aktiviteter som gynnar kreativitet och lärande. Braxell (2010) skriver om Reggio Emilia pedagogiken och hur den beskriver miljön som den tredje pedagogen. Miljön bör vara föränderlig och anpassad efter varje barngrupp eftersom behoven kan variera. Hur miljön är utformad och vilka material som finns att tillgå har betydelse för barnen (Eckhoff, 2011; Green, 2012; Schroeder-Yu, 2008) det kan tolkas som att den skapar förutsättningar för vad de tar till sig för kunskaper och vilka aktiviteter de ger sig in på.

Lindahl (2002) argumenterar om vikten av att utifrån barns egna erfarenheter och intressen skapa och presentera nya aktiviteter eller temaarbeten. Författaren beskriver även att dessa kan göras tillräckligt spännande. Detta för att barn ska bli inspirerade och lockas med i det pedagogerna introducerar. Riskerna finns att barns vilja och intresse för aktiviteten annars kan försvinna. Barns intresse kan påverkas av hur pedagoger väljer att presentera det tänka projektet. Braxell (2010) skriver att när barn i tidig ålder får tillfälle att prova på och utforska varierande material kan det ge dem en bra grund i deras kreativa utveckling. Detta styrks av Vygotskij (1995) där han skriver om att barns erfarenheter av att vara deltagande i olika aktiviteter kan leda till att deras kreativitet utvecklas.

Denna studie undersöker hur olika förskolor arbetar med sin skapande verksamhet och hur den tillsammans med deras skapande miljö är anpassad för de yngre barnen. Med begreppet skapande menas i detta fall verksamhet där barn målar, använder lera, pysslar med både naturmaterial och återvinningsmaterial samt inköpt material. Lindahl (2002) skriver om barns skapande och använder det som ett samlingsbegrepp för just målning och användandet av olika sorters material vid utformning och skapande. Valet av studie baserar sig i vår nyfikenhet och intresset för hur den skapande verksamheten ser ut och med fokus på yngre barn i förskolan. Pedagogers inställning och kunskap är något som påverkar hur verksamheten utformas (Sheridan & Pramling Samuelsson, 2013). Vi har därför valt att studera ett antal pedagogers tankar om hur de arbetar med skapande och deras skapande miljö. Via denna studie kan pedagoger ta del av och inspireras av hur andra förskolor arbetar med sina skapande miljöer och aktiviteter. Arbetet kan synliggöra betydelsen av pedagogers intresse och hur de tänker om yngre barns skapande.

Bakgrund

För att få en uppfattning om hur den tidigare forskningen ser ut inom det ämne som denna uppsats behandlar är bakgrunden indelad i tre underrubriker:

- *Pedagogers roll*, behandlar forskning om den skapande verksamheten.
- *Skapande och miljö*, där betydelsen av miljön framkommer.
- *Barn och skapande*, där det framgår vad skapande kan bidra med för barns utveckling.

Pedagogers roll

Inledningsvis redogör Sheridan & Pramling Samuelssons (2013) att det är pedagogernas egen kunskap, inställning och syn på barns kunskap som är avgörande för hur planering och agering sker i förskolans verksamhet. För att läroplanens mål ska uppfyllas behöver pedagoger ta del av barns intresse och hur de bäst tar till sig ny kunskap. Det kan betyda att pedagoger behöver se och uppfatta att barn har saker att tillföra verksamheten. Som pedagog kan det krävas att vara mottaglig för vad barn säger och uppmärksamma hur de uttrycker sina intressen för olika saker. Pedagoger kan gynnas av att lära känna varje individuellt barn för att se hur delar sig saker på bästa sätt. Sheridan (2007) har gjort en studie som beskriver barns egna tankar och funderingar kring förskolans miljö och kvalitet. Hon skriver om vikten att om barns egna tankar inte tas tillvara på, kan pedagoger förlora ett tillfälle till att göra barn delaktiga i utformningen och utvecklingen av verksamheten. Författaren nämner att det är pedagogerna som försöker skapa en bra miljö för barn och genom att göra dem delaktiga kan intresset öka för att vistas i just den miljön. För att kunna ta del av hur bild och form används som problemlösning har Lindahl (2002) genomfört en studie där barn och personal på en förskola/skola följs. Där framkommer betydelsen av barns egna önskemål och tankar och att pedagogerna låter dem stå i fokus. Pedagogerna har en viktig roll, deras uppgift är att inspirera och vara lyhörda för barns önskningsar. I Lindahls studie visade det sig allt som oftast att det var pedagogerna som styrde barn in i olika aktiviteter. Det var pedagogerna som bestämde när nya aktiviteter påbörjades, avslutades samt vad de skulle innehålla. Detta speglar inte det som Lindahl själv nämner tidigare inte heller det Sheridan (2007) nämner om betydelsen av barns delaktighet i verksamheten. Utifrån detta kan det uttydas att Lindahl (2002) inte fick det resultat som hon förväntade sig eller hoppades på att få upptäcka ute i verksamheten, innan hennes studie genomfördes.

Barns meningskapande ökar om och när de får dela sin kunskap och sina tankar med en vuxen och samtidigt reflektera över det som sägs och görs enligt Lindahl (2002).

Meningskapande i detta fall kan innebära att barn ser ett syfte med att dela sina tankar och sin kunskap med en pedagog och att det kan gagna dem att lära sig ännu mera. Kim och Darling (2009) återger ett exempel ifrån deras studie som visade på när några barn satt och diskuterade en tavla. Utan att lägga sig i vad som skedde i diskussionen, satt pedagogen och lyssnade på vad barnen själva kom fram till. Pedagogen fick då tid att dokumentera hur situationen utspelades och vad barnen kom fram till. När barnen kommit till ett slutskede i diskussionen gav pedagogen dem en idé om att pröva sina hypoteser i verkligheten, för att

se vad som kunde ske i praktiken. De fick då pröva sina tankar och se hur det utvecklade sig. Blev det som barnen trodde eller förändrades deras syn utifrån erfarenheterna de gjorde i praktiken?

Om en planering av en aktivitet endast har en grundtanke i vad den ska innehålla, är det lättare för pedagoger att ta till sig av vad barn själva har för idéer och tankar. Planeringen kan vara en grund, där barn har möjlighet att påverka vad situationen kommer att innehålla, vilket kan ge mera tid för dialoger kring arbetet och aktiviteten i sig (Wexler, 2004). Toren (2004) nämner betydelsen av att pedagogerna strävar efter att uppmuntra barn till att testa sin egen kreativitet. Det vill säga att pedagogerna kan med hjälp av det material och de miljöer som finns att tillgå använda dessa till att inspirera barnen på varierande sätt. Barn har möjligheter att skapa kreativa ting i och med att det finns saker/material tillgängligt. Jonsson (2011) berättar om att barn ska få möjlighet till att kunna ta för sig och våga sig på varierande ting för att utvecklas som människa. Det är för att stärka självkänslan och för att utmanas att utnyttja tillfället på olika sätt. Jonsson hävdar även att det inte finns kunskaper som går att väljas bort, eftersom de alla har betydelse för barns utveckling. Fokus ligger mer på att barn ska bli socialiserade och fungera i grupp (Jonsson, 2011). Vidare berättar författaren att omsorgen kommer i första hand i arbetet med barn och tar mycket tid ifrån övriga verksamheten. Därför kan det bli att andra saker får vänta vilket kan vara naturligt, då barnen behöver vila, äta och byta blöja och detta tar upp mycket tid för personalen.

Skapande och miljö

Det nämns tidigare att miljön har betydelse för vad barn gör och vad de får för erfarenheter (Eckhoff, 2011; Green, 2012; Schroeder-Yu, 2008). Vidare skriver Schroeder-Yu (2008) att Reggio Emilia pedagogiken ser miljön som den tredje pedagogen. Miljön har en stor betydelse för barns utveckling, lärande och kunskaper. Eftersom det är den som både kan begränsa och/eller skapa möjligheter för barn att leka, använda sin kreativitet och utveckla sociala färdigheter. I Eckhoff (2011) studie ansågs miljön ha störst betydelse för den skapande processen. Med det menas att barn kanske inte får den tid och plats de behöver för att använda sina kreativa sidor, eftersom miljön kanske inte räcker till.

Swann (2008) betonar vikten av att använda och bearbeta samma sorts material upprepande gånger, vilket kan ge barn fördjupade kunskaper på olika material. Martlew och Grogan (2013) styrker det Swann (2008) beskriver, de hävdar att även om ett barn redan är bekant med ett material kan det introduceras på ett annat sätt. Detta möjliggör att barn får undersöka och utforska materialet på olika sätt och får nya erfarenheter vid varje tillfälle. De kan testa olika sätt att använda material för att känna hur det känns och vilket användningsområde materialet kan ha. Genom att till exempel smaka på det, knåda och lukta provar sig barn fram och upplever därmed materialet (Swann, 2008). Sheridan (2007) menar också att det är först när ett material presenteras och används i ett speciellt sammanhang som det får sitt värde. Vidare redogör författaren att materialet inte har något värde i sig själv utan det är när materialet används i ett speciellt ändamål som det får

betydelse, exempelvis när det används för att utmana, fördjupa och utöka barns kunskap. Tolkningen av detta kan vara för att barn ska förstå ett material måste de få det presenterat för sig och sedan själv få chansen att utforska och prova sig fram med det. Det är då det skapas möjligheter till utveckling och lärande.

Barn och skapande

När barn får tillfälle att utforska, uppleva och prova på nya material anses det vara ett grundläggande behov för deras utveckling och lärande, ett behov som pedagogerna ska tillgodose och ge utrymme för i förskolans verksamhet (Lindahl, 2002). Geist och Hohn (2009) framför att pedagoger borde tänka efter när de berömmar barns skapande eftersom det kan ge konsekvenser som gör att barn inte finner det roligt längre. I deras studie framkommer det att många pedagoger tror att barn kanske slutar att måla eller tillverkar saker om deras kreativitet inte beröms, genom att till exempel säga att det är en fin teckning. Författarna menar att barn känner sig stolta över sitt arbete ifall personer runt omkring uppmuntrar barnen i processen, istället för att säga att det är en fin teckning. Fördelen med att uppmuntra i den skapande processen är att det kan ge djupare konversationer kring hur allting gick till och vilka tankar som ligger bakom. Uppmuntring kan vara att be barn berätta om den målade teckningen (Geist och Hohn, 2009).

I Löfstedts (2001) studie framkom det att barn fick olika erfarenheter beroende på om deras bildskapande var planerat av pedagogerna eller barns eget initiativ. Vid planerade aktiviteter har pedagoger ofta ett specifikt ändamål som kan begränsa barn, både i skapandeprocessen och i den egna utvecklingen. Författaren berättar vidare att fritt bildskapande gynnar barns socialisering med andra barn och samspelet med nytt material. Detta kan tolkas som att barn kan ha mer möjligheter att låta sin fantasi flöda när de själva får tänka och fritt konstruera varierande ting än om pedagogerna har en bild av hur det kan se ut när processen är färdigarbetad. Det har visats att barn som får arbeta med skapande klarar sig bättre i skolan (Geist & Hohn, 2009). Detta innebär att via skapande aktiviteter tar barn till sig olika betydelsefulla kunskaper. Vidare skriver författarna att när pedagoger själva har kunskap inom ämnet och tänker kreativt själv kan barn få ut det bästa av ämnet. Med detta menas det att pedagoger, som har kunskap inom ämnet, lättare kan utmana och inspirera barn i deras skapande process.

Syfte

Studiens syfte är att undersöka pedagogers uppfattningar om skapandets betydelse för barns utveckling, med inriktning på yngre barn (ett till treåringar) i förskolan, samt beskriva hur den skapande miljön ser ut på de förskolor där studien genomförs.

Frågeställningar

- Vilka uppfattningar har pedagoger om betydelsen av skapande verksamhet för barns utveckling?
- Hur planerar och utformar pedagoger förskolans skapande miljö

Metod

Innan valet av metod blev bestämt, ställdes frågan vilken som hade den minsta risken att påverka deltagarna på ett negativt vis. Metoden borde även på bästa sätt besvara den fråga studien ville ha svar på. Frågan skulle vara betydelsefull för undersökningen och helst ge raka och användbara svar (Vetenskapsrådet, 2011). När en forskare vill undersöka något som ligger lite under ytan som inte går att se med blotta ögat, samtidigt som det fordras en viss förståelse och bearbetning, kan valet bli en kvalitativ metod. Denna typ av metod är flexibel, den kan anpassas efter varje studietillfälle och vid intervjuer finns det olika, men liknande tillvägagångsätt att använda sig av (Eliasson, 2013). Genom kvalitativa intervjuer går det att få djupare information om ämnet samt att det är lättare att anpassa intervjun beroende på vem som blir intervjuad och vad som sker vid tillfället (Ahrne & Svensson, 2011). En kvalitativ intervjuform är semistrukturerad intervju. Det innebär att intervjuaren har gjort några allmänna intervjufrågor att utgå ifrån men de behöver inte ställas i en viss ordning (Bryman, 2011). Semistrukturerade intervjuer ligger alltså till grund för detta arbete. Bryman (2011) nämner att semistrukturerad intervju gör det lättare att få ett flyt i samtalet och det underlättar att ställa följdfrågor. Eliasson (2013) kallar denna typ av intervju för djupintervjuer, eftersom det blir enklare att gå in på djupet i sådana intervjuer. Förväntningen av att få ett mer djup i intervjuerna var av stor betydelse för valet av tillvägagångssätt. Möjligheten till att ställa följdfrågor utifrån hur samtalet framskred fanns. Det var alltså mer fritt för oss som intervjuade att lägga upp intervjun på det sätt som verkade bäst vid tillfället. För att de olika intervjuerna inte skulle skilja sig åt för mycket, användes olika frågor (se bilaga 3) att utgå från.

Urval

Vi kontaktade ett antal förskolechefer inom två olika kommuner för att få tillåtelse att göra studien på förskolan. Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014) redogör att det är viktigt att kontakta förskolechefen innan. Våra krav var att förskollärarna skulle arbeta med yngre barn och att ingen av oss hade varit på förskolan tidigare. Syftet med dessa var att vi inte ville ha någon uppfattning om hur det såg ut innan vårt besök. Via mejl skickades det ut missiv (se bilaga 1) till de förskolechefer som var tilltänkta. På ena orten kontaktades sju förskolechefer och på den andra fyra stycken. Ytterligare några dagar senare kontaktades ännu en för att kunna få fler namn på förskollärare att kontakta. Eftersom vi tänkte att det kunde ta tid att få kontakt med förskolechefer ville vi vara ute i god tid för att hinna få svar. Vi behövde även tid till att kontakta förskollärarna för att boka in intervjun. Det tog några dagar att få namn och kontaktuppgifter, missiven skickades ut och inom ett par dagar hade flera förskolechefer

från den ena orten hört av sig. Genom att ringa och/eller skicka ett påminnelse mejl hörde vi av oss igen till de chefer som vi inte fått något svar av. Då vi hade skrivit i missiven att vi skulle återkomma om vi inte fått det. När kontaktuppgifter inkommit skickades missiv (se bilaga 2) ut till förskollärarna som skulle delta. För att även de skulle veta vad studien handlade om och vilka forskningsetiska principer som gällde. Inom tre veckor var alla intervjuer inbokade och genomförda.

Studiens deltagare:

Förskollärare: 48 år, arbetat sedan 1998, även utbildad ateljérista.

Förskollärare: 40 år, arbetat sedan 2011.

Förskollärare: Över 45 år, arbetat sedan 1990.

Förskollärare: 36 år, arbetat sedan 2014.

Förskollärare: Över 50 år, arbetat sedan 1984.

Förskollärare: Över 45 år, arbetat sedan 1990.

Förskollärare: 60 år, arbetat sedan 1979.

Förskollärare: 37 år, arbetat sedan 2014.

Genomförande

Intervjuerna delades upp mellan oss två som skrev arbetet. Intervjuerna genomfördes i två olika kommuner med fyra intervjuer på vardera ort, alltså sammanlagt åtta intervjuer. För att inte hamna i maktposition genomförde vi intervjuerna var för sig inom varsin kommun. Maktposition innebär i detta fall att när det är två intervjuare har de ett tydligare övertag, vilket kan göra att intervjupersonen upplever att den är i underläge. Om de som blir intervjuade hamnar i underläge kan det hända, att svaren som ges blir annorlunda (Stukát, 2011). När en studie verkställs står forskarna alltid inför en rad utmaningar, utmaningar som behöver tas an och som inte får påverka studiens resultat. Författaren skriver om fördelar med att vara två intervjupersoner. Det går då att få fram mer vid varje intervjutillfälle och de som intervjuar kan välja att studera ur olika perspektiv. Därför var det viktigt eftersom vi gjorde intervjuerna var för sig, att vi vid intervjuerna spelade in, var noga med anteckningar och inte var för stressade själva. Vi ville inte stressa fram svaren från intervjupersonen utan fick vänta ut dem. Stukát menar att det skulle kunna ge vissa fördelar med att vara två när en intervju genomförs, dock vägde de fördelarna mindre än att hamna i maktposition. Det var en anledning till att intervjuerna delades upp. En annan var att det skulle finnas mer tid till att transkribera intervjuerna och till att boka in fler intervjuer om vi kände att materialet blev för tunt. En intervju på ca en timme kunde ta uppemot fem timmar att transkribera, enligt vad som skrivs i Stukát (2011). Det fanns också tid till att boka om intervjuer och det var en intervjuperson som ändrade sin tid då den kände att det inte fanns tillräckligt med personal på plats den första tiden som var bestämd.

Innan intervjuerna gjordes konstruerades en intervjuguide med frågor (se bilaga 3) för att ha en mall att utgå ifrån på när situationen inföll. Intervjuguiden lades upp på följande sätt: Först fick intervjupersonerna berätta lite om sig själva för att vi ville få en uppfattning om

hur länge de hade arbetat som förskollärare och vilka bakgrunder de hade. Fokus i arbetet var alltså att ta reda på hur pedagoger arbetar med förskolans skapande miljöer. Vi gav därför förskollärarna utrymme att själva berätta om deras skapande miljö, för att få en uppfattning om hur det ser ut i verkligheten på respektive förskola. De fick berätta om sin skapande miljö och sin syn på skapandets betydelse för barns utveckling. Vi ville även få svar på hur förskollärarna tar tillvara på barns intresse och om barn vill skapa spontant. Eftersom målet var att få så utförliga svar som möjligt användes öppna frågor, som även gav utrymme för att ställa eventuella följdfrågor. Alla intervjupersoner var utbildade förskollärare och antalet år de arbetat som det skiftade mellan 1-35 år. Platserna för intervjuerna varierade, en gjordes i ett grupprum på biblioteket, andra gjordes i arbetsrum på förskolan, inne på avdelningen och i ett personalrum. Alla berättade inte sin ålder och det var något som observerades efterhand när intervjuerna redan var gjorda, så vissa pedagoger har vi uppskattat en ålder på och inte angivit en exakt siffra.

En del av empirin samlades in på en ort där alla förskolor mer eller mindre var inspirerad av Reggio Emilia pedagogiken. Kopplingen mellan Reggio Emilia inspirerade förskolor och de andra förskolorna var dock inget som bearbetades vidare i arbetet. Eftersom det var slumpmässigt att förskolorna var inspirerad av en pedagogik. Det kom heller inte fram i intervjuerna att de var Reggio Emilia inspirerade, utan det var något som lästes om innan på kommunens hemsida. Därför kunde det inte användas i det slutliga arbetet, eftersom vi inte fick information om det när intervjuerna genomfördes.

Något att tänka på vid intervjuer:

Intervjuaren ska tålmodigt *lyssna* utan att utöva *makt*, ej komma med *råd*, inte gå in i en *argumentation*, endast ställa *följdfrågor* eller *prata* vid vissa tillfällen när det behöver underlättas för den som blir intervjuad (Ahrne & Svensson, 2011). I Bryman (2011) nämndes även några goda råd att tänka på vid intervjuer. Intervjuaren bör vara *insatt* i studiens ämne, vara *tydlig* i sina frågor, använda *förståeliga ord* och vara *sensitiv*, det vill säga vara *lyhörd* till vad intervjupersonen säger. Om intervjupersonen motsäger sina tidigare svar går det att vara *kritisk* och *ifrågasätta*. Vi försökte tänka på alla dessa aspekter när vi gjorde våra intervjuer. Även om detta fanns i åtanke vid intervjuerna var det svårt att försöka sitta tyst och lyssna men det blev lättare ju fler intervjuer som genomfördes.

Arbetet lades upp på följande vis:

Intervjuer med transkribering tog två veckor. Tanken var att vi skulle träffas när vi gjort en eller två intervjuer var, för att diskutera och fundera över de. Eftersom intervjuerna var uppdelade sinsemellan och det var tätt mellan hann vi inte ses som vi tänkt. Efter intervjuerna och transkriberingen av dem fanns det tre veckor kvar till att sammanställa uppsatsen och analysera materialet.

Etiska överväganden

I Vetenskapsrådet (2002; 2011) går det att läsa om etiska överväganden: Vi har ett ansvar att bedriva forskning av högt värde och som gör att våra kunskaper och vårt arbetssätt fördjupas och framåtskrider. Detta behöver ske utan att personer som deltar i olika sorters forskning påverkas negativt, exempelvis: "psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning" (Vetenskapsrådet, 2002, s. 5). Detta kallas för forskningskrav samt individskyddskravet. De innehåller fyra grundläggande huvudkrav, informationskravet,

samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, som forskare skall utgå ifrån vid en studie.

Vetenskapsrådet (2002; 2011):

- *Informationskravet* innebär att den eller de som är ansvariga för forskningen måste delge deltagarna en viss information. Exempelvis vem som bär ansvaret för forskningen och vilken institutionsanknytning de har, vilket syfte studien har samt hur den kommer att genomföras. Även motivera deltagarna med vad studien vill uppnå och vilket område som forskaren vill utveckla samt vem eller vilka som kommer få ta del av det slutgiltiga arbetet. - Via missiv (Se bilaga 2) fick deltagarna information om att vi var ifrån Mittuniversitetet och att detta var ett examensarbete. I missiv och via personlig kontakt vid intervjuerna har vi visat att deras medverkan kommer användas med omtanke.
- *Samtyckeskravet* är att deltagarna har rättighet att själva få påverka sin medverkan i studien. Samtycket måste inhämtas av alla deltagare. Med klar tydlighet informera om att det är helt frivilligt att delta och att om deltagarna känner någon form av obehag kan de avbryta sin medverkan när som helst - Genom att tydligt nämna för deltagande personer att det var frivilligt att vara med och de fick avbryta när de ville under tiden. Varje förskollärare fick förfrågan om att delta och genom att de svarade ja, samtyckte dem att vara med i studien. Vid intervju tillfället tillfrågades även varje intervjuperson om de godkände ljudupptagning av samtalet, vilket varje deltagare gav sitt godkännande till.
- *Konfidentialitetskravet* innebär att forskaren har tystnadsplikt och inte ska röja deltagarnas egentliga identitet i sitt arbete. Personuppgifterna är sekretessbelagda och eventuella namn kan användas under pseudonym, ett påhittat namn. Dock kan inte forskarna lova att personerna i alla lägen kommer vara anonyma, till exempel vid en disposition kan råmaterialet begäras och där finns de rätta personuppgifterna. - I det missiv som skickades ut stod det att förskolans/förskollärarens namn inte skulle finnas med i det slutgiltiga arbetet. För att undvika att peka ut någon av de som blev intervjuade, i resultatet, har vi medvetet ej skrivit ut vem som sagt vad vid respektive citat. Istället har vi markerat varje citat med en bokstav, för att visa på att alla intervjuer blivit nämnda.
- *Nyttjandekravet* har som krav att det insamlade materialet från forskningsstudien inte får användas till något annat än den studie som beskrivits i informationen som deltagarna fått tagit del av. - Vid kontakt så har vi uttryckt att vi behövde intervjupersoner till vårt examensarbete och att det endast kommer att förekomma i denna studie.

Databearbetning

Tematisk analys innebär att göra olika kategorier av teman och subteman, där samlas all fakta som kommit fram ur intervjuerna. Detta kräver noggrann läsning av transkriberingen och eventuella fältanteckningar. Resultatet ställs ofta upp i en matris (Bryman, 2011)

- Sortera - När materialet, som samlats in till en studie, sorteras skapas en viss ordning och förenklar analysen som sedan skall göras (Ahrne & Svensson, 2011). - Arbetet

sorterades och kategoriserades utifrån intervjupersonernas svar, kategorierna löd: miljön, skapande, material och hur de arbetar. Detta gjordes för att synliggöra likheter och skillnader mellan förskolorna och för att underlätta vårt kommande analysarbete.

- Reducera - När en intervju transkriberas är målet att materialet blir så ordagrant som möjligt, det intervjupersonen sagt får behålla sina betoningar och sin känsla (Ahrne & Svensson, 2011). - Det fanns inte möjlighet att använda allt material som inkommit, därför var vi tvungna att välja ut det som var relevant för studien. Det var då av vikt att intervjuerna var transkriberade ordagrant för att det skulle kunna göras en riktig tolkning av empirin.
- Argumentera - Det material som är insamlat till studien används till att argumentera i en diskussion som tillsammans med bakgrunden knyter ihop arbetet. (Ahrne & Svensson, 2011). - Utifrån vad som visades sig i resultatet gick det att argumentera mot vad tidigare forskning sagt kring ämnet.

Själva transkriberingen av intervjuerna gjordes ordagrant för att inte missa något i samtalen som kan vara av vikt vilket kan hända om det endast görs en sammanfattning av dem.

Metoddiskussion

Redan innan intervjuerna gjordes bestämde vi att studien skulle genomföras med åtta förskollärare, eftersom åtta personer kan ge ett bra resultat. Ahrne och Svensson (2011) menar att antalet intervjupersoner kan påverka hur trovärdigt resultatet blir, sex till åtta personer kan ge ett bra resultat. Författarna berättar att det finns möjlighet att avgöra under tidens gång hur många intervjuer som behövs, genom att analysera intervjuerna och se om det ger tillräckligt med material att arbeta med. I efterhand var vi överlag tillfreds med våra intervjuer och de material vi fått fram, ytterligare intervjuer kändes inte nödvändiga. Vi ansåg att vi hade mycket material att bearbeta samt att det var bredd på vad förskollärarna berättade. Det fanns både likheter och skillnader i svaren från förskollärarna, vilket gav oss möjligheter att visa hur det ser ut på de olika förskolorna. Majoriteten av intervjupersonerna upplevdes engagerade och ville gärna prata om det aktuella ämnet. Det visade sig genom att vid varje fråga tog intervjupersonerna sig tid, funderade innan ett svar gavs och försökte ge ett svar som beskrev många olika saker om deras skapande. Intervjupersonerna beskrev hur de tänkte, hur de arbetade med skapande, hur miljön såg ut samt att några visade runt på förskolan/avdelningen. I vissa fall dubbelkollade de även om frågan som ställdes blev besvarad utifrån svaren som gavs. I intervjuernas helhet fick vi svar på våra frågor, såhär i efterhand hade vi dock kunnat vara mer noggranna med frågeformuleringarna. Mest för vår egen del då någon fråga i några intervjuer blev felformulerad och fick fel fokus, trots det lyckades intervjuaren få svar på det den var ute efter från början, vilket var positivt. Alltså kunde frågorna varit mer utskrivna för att göra det enklare för oss att ställa dem vid intervjuerna och inte vara i punktform som det var nu.

En intervju varade 15 minuter, vi funderade och reflekterade över vad som gjorde att den inte blev längre. Det kan ha berott på språket, att intervjupersonen inte hade svenska som modersmål och att intervjuaren kände att intervjufrågorna var besvarade och att inga direkta följdfrågor uppkom under intervjun. Under den intervjun besvarades inte frågan om vilket

material som fanns att tillgå, utan intervjupersonen ville visa den skapande miljön och framförallt visa vilket material de hade istället för att berätta om det. Det kan också vara en anledning till att intervjun blev kortare. Övriga intervjuer varierade mellan 23-47 minuter. Vid en intervju var intervjupersonen under tidspress, denne hade bara 30 minuter tillgodo, och det var inte ett optimalt läge. Det gjorde att intervjuaren blev stressad och intervjun i sig blev ett stort stressmoment. Vilket inte var målet ifrån början, vi tyckte att vi hade varit tydliga i att intervjupersonerna skulle avsätta minst en timme för intervjun. Vid de andra intervjuerna uttryckte förskollärarna inget om att de var under tidspress eller liknande. Det vi skulle kunna ha gjort för att göra det ännu tydligare var när intervjuerna bokades kontrollera att det fanns en timme tillgodo. Eftersom intervjun kunde ta uppemot en timme och därför var det viktigt att ha det att tillgå.

Detta arbete baserar sig på en kvalitativ studie och på grund av de kan det vara svårt att uppfylla en hög reliabilitet. Med reliabilitet menas att samma studie ska kunna göras om och få samma/liknande resultat. Detta gör att studien är replikerbar (Bryman, 2011; Stukat, 2011). Fast i detta fall kan det vara svårt att kunna göra om studien och få samma resultat, eftersom varje förskola arbetar olika. För att få informationen om ett ämne krävs det att ställa relevanta frågor om det för att validiteten ska öka (Stukat, 2011). I Bryman (2011) står det att när en studies validitet undersöks är det för att se om en slutsats, utifrån empirin, är hållbar eller inte. Det kan förstås som att metoden till att samla in empirin kan ge svar på syftet, vilket metoden i denna studie har gjort. Vi upplever att vi har fått svar på vårt syfte. Resultatet visar att det ser olika på förskolorna där studien genomförts. Det kan då gå att generalisera studien och visa på att det finns olika saker som kan göra att det arbetas mer eller mindre med skapande i förskolan. Eftersom det är en liten studie med åtta förskollärares uppfattningar är relaterbarhet ett bra ord att använda. Det går att se denna undersökning som något att relatera till istället för att generalisera (Stukat, 2011).

Resultat, analys och tolkning

Under sammanställningen av intervjuerna upptäcktes återkommande utsagor, utifrån dem konstruerades dessa teman:

- *Miljöns betydelse för barns skapande*
- *Den skapande verksamheten*
- *Pedagogernas tankar kring skapandets betydelse för barn*
- *De yngsta barnen i förskolan*

Miljöns betydelse för barns skapande

Utifrån intervjusvaren uppfattade vi att det såg väldigt olika ut på förskolorna. En del förskolor hade möjlighet att ha ett rum speciellt för skapande verksamhet, ateljé kallade pedagogerna det rummet, medan andra använde sig av de platser där de hade sina måltider.

Och den stora problematiken att inte ha en ateljé är väl just att det kan aldrig ligga kvar. Målar vi så kan det aldrig ligga kvar där på bordet utan vaxduken måste bort, bordet måste rengöras, barnen måste tvättas, penslar, alltså allting måste tas hand om direkt. (B)

Och inne i det här rummet där vi hade skapande förut, här har vi också skapande nu men då kan det vara sådana saker som man vill jobba med en längre period med någonting och låta det stå framme mellan gångerna.(G)

I citaten framkom att pedagoger kan tänka olika kring deras skapande miljö. De uttryckte hur de upplevde fördelen, respektive nackdelen med en uttalad miljö för skapande aktivitet. Intervjuerna visar att det skapades mindre i den miljö där det saknades en planerad miljö för detta. Det tolkas som att har pedagogerna möjlighet till att vara i ett rum där det inte krävs mycket för- och/eller efterarbete sker skapande oftare. Det blir inte något som tar upp mycket tid för personalen. Händer det någonting i verksamheten som är mer akut än att städa undan går det att vänta med det, eftersom det inte måste tas bort direkt, vilket krävs när skapandet förekommer på bord som används till annat än detta.

Pedagoger berättade att de ville att miljön skulle vara inbjudande och tillåtande för barnen, vilket gjorde det lättare för barnen att själva ta för sig och det blev smidigare för verksamheten när barnen inte behövde ta hjälp av personalen. Även om materialet inte kunde finnas tillgängligt för barnen att nå alla gånger var det av intresse att ha det synligt för barnen så de skulle kunna se vad som fanns att tillgå. Det uppfattades som att barnen skapade mer spontant då än när materialet var undanstoppat.

Åh så även miljöerna att dom blir mer tillåtande. Har vi försökt att jobba med... Att det som är framme ska barnen kunna nå och ta men det funka ju inte med allt. Allt funka ju inte så men då ska det ju ändå vara att man kan se så att man ska kunna peka. Så dom får hjälp att ta ned men... det mesta försöker vi ju... många saker ska vara tillåten. Då ska dom inte behöva fråga. (C)

Men på avdelningen vi tänkte mycket på det här med nivåer, höjden. Det ska vara barnen och vi kryper ju på golvet när vi skapar med hjälp av avdelningen och de gör vi alltid... Men även här har vi också, väldigt låga allting, de stora barnen... men för små barnen just att det är tillgängligt för dom också. Vi tycker att vi försöker tänka så mycket på barnens perspektiv, utifrån deras intresse. (F)

I dessa citat framgår det hur förskollärarna tänkte kring hur det såg ut för barn i de olika miljöerna. Om barn själva kan ta för sig av det som finns framme, leder det till att pedagogerna inte alltid behöver hjälpa till. Det berättades att de försökte ha miljön så tillgänglig och tillåtande i den mån det går. Tolkningen av detta är att barn får möjlighet att känna ett ansvar och känna att de kan själva. Detta kan resultera i att barn blir mer självständiga och det kan underlätta för verksamheten.

Något som stack ut från övriga intervjuer var det en förskollärare berättade, om hur de hade sin skapande miljö väldigt centralt i deras verksamhet. Ett rum där det är aktiviteter hela tiden, i det största rummet på avdelningen. Där skedde största delen av deras skapande verksamhet, tillgång fanns även till en mindre ateljé som de använde till längre projekt. På detta vis hade de arbetat i ungefär två år, då de upptäckte detta arbetssätt av en slump, när de för en tid var tvungen att byta lokaler. De tvingades då att ha skapande i ett rum som låg i mitten av lokaliteterna och som var en passage. När de fick tillgång till sina egna lokaler igen tog de med sig detta och ändrade om i miljön, eftersom de upplevde att det fungerade väldigt bra att ha skapande centralt på avdelningen.

Så vi gjorde ju om miljöerna för att kunna ha mera skapande och det har lett till att vi har, det har blivit mera det här, det är inte bara den planerande verksamheten utan det har blivit mer av den här spontana verksamheten, att barnen ser färger, dom ser saker och vill jobba. Så det är ju mer efterfrågat från barnens sida också, så det är inte bara från vår sida vi erbjuder, å de är lite roligt. (G)

Vår tolkning av vad förskolläraren berättar ovanför citatet och det som sägs i citatet är att det fungerar att ha den skapande miljön centralt i verksamheten. För när barn har den skapande miljön centralt får de möjlighet att oftare ta del av den och pedagogerna gör barnen delaktiga på ett annat sätt. Barn får en annan möjlighet till att själv uttrycka att de vill måla eller likande om miljön finns mer tillgänglig och synlig, som den gör på denna avdelning. Det går att uttyda att barn kan lära sig hur miljön ser ut och vad som kan göras där bara de får chansen till att göra det.

På en förskola berättade intervjupersonen att hon tyckte att de kunde vara ute med barn och skapa med exempelvis snön, eftersom det var något som kunde vara lättare för yngre barn att göra. Även på en annan förskola brukade de ha skapande utomhus, vilket skedde när det var väder för det.

Sen har vi även gjort så att vi kan använda utemiljön som, som eh skapande, som skapande ställe. Dom kan ta ut och måla på... på väggen där... och så kan dom måla ute, att man kan sätta fast papper där ute. (D)

Däremot så tänker jag kanske att man kan skapa när man är ute då. Att man kanske kan bygga snögubbar eller snölyktor och sånt med snön exempelvis. (B)

Det var inte bara innemiljön som kunde användas till skapande, utan det går att se möjligheter i att skapa utomhus. Till exempel går det att skapa med snö eller ta ut material till målning, som det framträder i citaten. Det går att tolka av dessa citat att som pedagog gäller det att vara kreativ och fundera vart finns det möjligheter till att skapa, om det exempelvis är ont om utrymme inomhus.

Den skapande verksamheten

Den skapande verksamheten var varierande mellan förskolorna, en del arbetade med skapande flera gånger i veckan och andra bara ett fåtal gånger i månaden. Hur de skapade var varierande men den största gemensamma nämnaren var att måla. Detta gjordes mer eller mindre på alla förskolor, både som planerad aktivitet och spontant. Det fanns förskollärare som hade låtit yngre barn prova på att använda limpistol och det hade fungerat bra.

Dom bränner sig en gång, sen brukar dom inte bränna sig något mer... det låter ju hemskt när jag säger sådär men... det är mycket som funkar om man sitter med små barn i lugn och ro. (G)

Ja, till exempel förut så tänkte jag limpistolen för den är jättevarm och man gör sig illa på den men nu för tiden fixar dom ju det... "skratt" dom lär sig tydligen att dom blir varm så man kan inte ta på vissa ställen och det funkar ju. (C)

I citaten nämner förskollärarna att det fungerar att låta barnen prova på saker vilket förskollärarna uttrycker kan vara svåra innan barnen får möjlighet att prova, till exempel limpistol. Det förskollärarna berättar visar på att barnen kan mer än vad vuxna tror och att de är bevisat att det funkar att arbeta med det mesta även med små barn. Tolkningen är att tillåts de yngre barnen att prova på olika material eller verktyg får de erfarenheter om hur materialet/verktyget fungerar beroende på hur barnen tillåts att använda dem. Det gäller att ha lite tålamod och sitta tillsammans med de yngre barnen som arbetar och hjälpa dem att hantera olika verktyg och material.

Två pedagoger har arbetat med att barn får måla av föremål, till exempel en leksaksbil eller en bock.

Man måste ju vara med och sitta och prata och liksom få dom att se att den här bocken vi ska måla av har fyra ben... sen kanske dom inte kan räkna men, det kanske blir fem ben men dom förstår ändå att det bli många. (G)

Små uppgifter att kanske vill du avbilda de här stilleben... så de kan iaktta och se om de kan titta på och avbilda på sitt sätt. (E)

Ovan framträder två pedagogers sätt att arbeta med skapande och med att låta barn få prova på att måla av olika föremål. Detta tolkas som att pedagogerna gav barn dessa uppgifter för att ge dem något att fundera över och utmana dem i hur de sakerna ser ut. Även ha en dialog med barn för att hjälpa dem vidare i deras process tolkas som viktigt. Vara med dem i processen med att både uppmuntra och utmana dem. Det är alltså inte slutresultatet som är viktig utan vad som sker på vägen dit.

Många av förskollärarna arbetade med skapande i samband med temaarbete, då var aktiviteten väl planerad innan. Aktiviteterna var alltså oftast planerade i förväg, det var bara på ett fåtal av förskolorna där barn hade möjlighet till att få skapa spontant.

Det är sällan spontant, det har man inte tid till oftast.(D)

Det kräver otroligt mycket tid som gör att det är lite svårt att vara lite spontan och plocka fram såna här kreativa material.(B)

Oftast vill dom måla med riktiga färger... vissa barn frågar oftare än andra... fungerar det för verksamheten att några kan... så ofta som det bara är möjligt.(H)

Då gäller det att få tid till de då och är det så att man börjar med några så är det ju ofta fler som vill dit och vara med också... är man bara engagerad och har liksom lite lustfyllt och det är glatt sådär då får barnen den möjligheten tror jag. (G)

Dessa citat visar på olika exempel på hur pedagoger tänkte om barns spontana skapande. Några såg direkt svårigheter i att låta barnen spontant skapa, de upplevde att tiden inte räckte till medan andra försökte finna tid och möjlighet till att låta barn skapa när de önskade. Det uttrycktes att en engagerad pedagog kunde ha betydelse för barns möjlighet till att skapa. Miljön kunde också begränsa, tillföra och/eller styra pedagoger i detta arbete, genom att deras arbets sätt påverkades av lokalernas utformning. Fanns det ett specifikt rum för skapande uppfattade vi det som att det skapades mer. Det förekom sällan skapande aktiviteter på de förskolor som inte hade någon speciell plats för skapande.

Åsikterna om skapande var väldigt olika. En del uppfattades engagerade och brann själva för skapande medan andra inte visade samma glöd. Prioriteringarna på skapande aktiviteter skiljde sig åt och det visade sig i verksamheten. Tolkningen är då att på de förskolor där pedagogerna var mer engagerade förekom det mer skapande aktiviteter och de pedagoger som inte visade lika mycket intresse hade mindre skapande aktiviteter.

Å jag tycker väldigt mycket om skapande, tycker, har jobbat mycket med det... vet inte om det beror på arbetslaget, det kan de ju också göra.(G)

Jag tycker ju väldigt mycket om att skapa själv så för mig blir det så där att jag vill heller inte sluta så, och det känns som att det är lättare också att de den hära (Ja om man själv är motiverad?) Entusiasmen, ja precis... jag tror det är viktigt för barnen då, att man har en inspirerande pedagog just, för att man ska känna det själv att det blir spännande och att det blir roligt liksom.(H)

Jag är inte jätte insatt skapande biten, man har så klart olika styrkor... men just nu ser det ut just ihop med arbetslaget jag är nu och den åldersspann.(B)

I citaten framgår några av pedagogernas egna tankar och känslor kring skapande. Två beskriver att de själva har ett skapande intresse medan en berättar att intresset inte alls finns där. Det visade sig i svaren i intervjuerna, att i praktiken var de som själva brann för ämnet mer aktiva med att skapa medan andra prioriterade andra saker i verksamheten. Detta går att återkoppla till hur intresserade pedagogerna var och det återspeglades i verksamheten.

Pedagogernas tankar om skapandets betydelse för barn

Intervjupersonerna var överens om att skapande hade stor betydelse för barns utveckling. Några nämnde känslor, fantasi, kreativitet, socialt samspel, språk, självförtroende och självkänsla som något barn utvecklar via skapandet. Även matematik, ge och ta, motorik och att få använda sina sinnen nämndes.

Genom skapande så lär sig barnen väldigt mycket. Både om sig själva och om sina kompisar överhuvudtaget, för man upplever så mycket när man skapar, att du får känna, du får se, det blir ett uttryck som inte kan få på annat sätt, utan det blir som, du får använda din fantasi och vara kreativ. (H)

Det har betydelse för... ja motoriken, är ju viktig, även känslomässigt att använda olika sinnen, det är liksom färg och form det är... det är alltså både seendet och känslan, hur det känns. (D)

För i skapande kan man få in så väldigt mycket andra saker, det kan ju vara språk, det kan vara matematik man kan ju få in så mycket enkelt. (G)

Det togs upp att via arbete med skapande går det att få in flera mål ur läroplanen.

I skapande får man in alla mål, just värdegrund fråga och att skapande och kreativitet och fantasi... och språket, språkutvecklingen... därför tycker jag att får vi in alla mål i läroplanen. (F)

Det uttrycktes att det som får upplevas med kroppen oftast fastnar i huvudet.

För får man bara höra i huvudet så är det inte säkert att det fastnar. Men när man får använda hela kroppen så händer det ju saker, då förstår man liksom vad man håller på med... det tror jag har en jätte jättestor betydelse för barnen, för utvecklingen. (G)

Barn kan utveckla många färdigheter när de blir erbjuden skapande regelbundet. Finns det ett mål eller syfte med aktiviteten går det, utifrån pedagogernas utsagor, nå olika strävansmål i läroplanen. Tolkningen av citaten ovan är att skapande kan tillföra mycket till barns utveckling på olika sätt. Som pedagog gäller det att vara öppen och lyhörd för vad skapande kan bidra med till barns kunskaper och använda skapande på ett lustfyllt och inspirerande sätt.

Fritt skapande upplevdes olika för två pedagoger. En förskollärare ansåg att när barn får skapa fritt kan det vara svårare att uppfatta om barn utvecklas än om det är styrda aktiviteter som har ett specifikt ändamål. Den andra såg fritt skapande som det bästa sättet att skapa på, där barn får låta sin fantasi flöda.

Deras fantasi får stort utrymme i när dom skapa... när dom får skapa helt fritt utifrån sina egna sinnen... att få fantisera är ju jätteviktigt. (B)

Man hamnar ju i en balansgång i just det här att låta barnen skapa fritt, kan man lita på att det sker en utveckling eller hur mycket man ska stötta och hur mycket man ska leda dom. (E)

De olika citaten visar att fritt skapande kan te sig olika för barns utveckling, vilket visar sig genom det pedagogerna nämner, genom att de ser olika på fritt skapande och det kan i sin tur påverka hur mycket barn får skapa fritt, utan att pedagogerna lägger sig i. Vid planerade aktiviteter uppfattas det som att det är lättare att se om det händer någon förändring i barns skapande. Det går att tolkas som att detta kan leda till att pedagoger planerar aktiviteter för att barn ska lära sig något specifikt istället för att barn ges möjlighet att skapa fritt. Medan åt andra hållet kan det bli för mycket fritt skapande och barn ställs inte inför några utmaningar. Bristen på variation kan göra att de inte utvecklar sina färdigheter i samma mån som de

annars har kunnat göra. En balansgång mellan fritt och planerat skapande skulle kunna vara ett arbetssätt att sträva efter.

De yngsta barnen i förskolan

De flesta nämnde att de arbetade med barn i mindre grupper, det kunde vara mellan två till fyra barn åt gången. När aktiviteter genomfördes med mindre grupper var det oftast en personal närvarande, i vissa fall var det fler. Många föredrog det, eftersom då kunde personalen finnas till hands och hjälpa de barn som behövde hjälp. Tolkningen av det är, att barn får mer hjälp av personalen om det är färre barn som deltar i en aktivitet. Då finns det även mer tid att se hur barn arbetade samt att dokumentera hur deras utveckling ter sig.

Förskolläraernas berättelser tyder på svårigheter med yngre barn att ha diverse skapande aktiviteter då de oftast hällde ut sakerna eller stoppade saker i munnen, vilket både upplevdes vara frustrerande för en del vuxna men som ändå ansågs vara bra för barn att prova på.

Det är en svår ålder med ett till två. Det är jättesvårt för det ser man huvudtaget att dom är små. Samtidigt som dom kan väldigt mycket men det är liksom det här att hitta, att hitta det liksom ultimata till att, dels vad kan vi ha framme och hur ska vi göra det här... Ja det är en klurig ålder samtidigt som det är fantastiskt roligt med dom här små, när man väl hittar det som dom tycker är roligt. (A)

Att dom håller ut saker som kan uppfattas frustrerande som vuxen och rörigt. Det ingår i liksom deras utvecklingsfas. (B)

Inte vara rädd för att försöka och prova och just det där att små barn måste få känna på färg. Man får kladda med händerna och man får liksom, jag mena nu all färg vi använder är ju giftfri, det är ju inge farligt, jag mena dom stoppar penslar i munnen och dom, känner liksom det här var ju inte gott, men dom provar och det är såhär, jag råka kladda i håret lite men, bara att dom vågar släppa loss och känna liksom att det inte är någonting farligt. Det är jätte viktigt, så dom verkligen får utforska. För då, det är nog lätt tror jag att man dödar det här intresset om man är för sådär. (H)

Utifrån citaten framgår det att det kan bero på vilken syn pedagogerna har på hur barn lär sig och vad som ingår i deras utveckling. Vår tolkning är att som pedagog gäller det att vara öppen och tänka utanför ramarna. Vissa saker kan vara besvärliga, exempelvis att barn stoppar saker i munnen och att skapande material inte kan finnas framme, som det nämns i citaten ovan. Pedagoger kan behöva se bortom det som anses besvärligt och istället se vad skapande tillför barns kunskapsutveckling.

Något som uppkom under ett par intervjuer var att omsorgssituationen och att skapa en trygg plats för de yngsta barnen på förskolan, var det viktigaste och det som tog mest tid. Till exempel under en hösttermin när det pågår många nya inskolningar, då var det svårt att hinna med att planera något utöver, såsom skapande verksamhet. Då rutiner och att skapa en trygghet för barnen är det mest centrala.

Framförallt med dom här små, matsituationer, blöjbyten och på-och avklädningar och sånt. Det är ju dom stora pedagogiska bitarna på en småbarnsavdelning... det är lätt, tror jag att på en småbarnsavdelning att man hamnar i den här omsorgs och vårdande biten och det tycker jag är okej. (B)

Vi har haft inskolningar ända här i mitten på september så vi har liksom jobbat ihop våran grupp innan. (A)

Saker som tar tid är omsorg och den omvårdande biten som till exempel blöjbyten, måltider och så vidare. Något som även ansågs vara viktigt var inskolningar och låta barnen bli trygga i att vistas på förskolan och det framträder i föregående citat. Det var inget som skulle komma i andra hand utan det skulle vara prioriterat. Det går att tolka som att aktiviteter som exempelvis skapande kom i andra hand och fick därför mindre tid i verksamheten.

Flera av intervjupersonerna uttryckte att det är lättare att skapa med äldre barn, det skulle finnas fler möjligheter att skapa. När det går att ha allt mer tillgängligt och att de klarar sig mer på egenhand än vad de yngre gör.

Lite skillnad när man har större barn kan ju allt stå framme men eh det har inte vi. (A)

Sen tycker jag att det är jättekul, hade jag jobbat med äldre barn så kanske jag hade hållt på med det mer än vad jag gör. (B)

För torget där dom är större finns det ju lim åh, då har vi ett rum, en ateljé kallar vi det. Och där finns det jätte mycket material... framme där barna kan skapa, limpistol åh massa kرافs grejer som man får jobba med och göra egna och så finns målarfärger åh lera. (C)

I ovanstående citat nämner förskollärarna att de upplever att det är lättare att arbeta med skapande med de äldre barnen. Tolkningen är att då kan miljön se annorlunda ut och barnen är mer självgående och klarar sig själva. Förskollärarna behöver inte på samma sätt ha uppsikt över de barnen och kan då ge dem mer ansvar och frihet.

Diskussion

Syftet med arbetet var att studera den skapande miljön och få en uppfattning om hur pedagoger arbetar med skapande. Hur arbetar förskollärare med att utforma miljön och vilken betydelse har skapande för de yngre barnens utveckling. Under arbetets gång uppkom en tanke kring hur mycket skapande som förekom. Här nedan kommer vi diskutera och bearbeta bakgrunden samt resultatet utifrån studiens två frågeställningar. Även ett tredje tema upptäcktes i analysen, genom att vi såg ett återkommande mönster i pedagogernas svar och därför valdes det att studeras närmare. Alltså hur förekommande var den skapande verksamheten? Det har betydelse för arbetets syfte, eftersom skapande aktiviteterna påverkades av hur miljöerna såg ut.

Vilka uppfattningar har pedagoger om betydelsen av skapande verksamhet för barns utveckling?

Resultatet gav svar på vad pedagoger tänker kring vad skapande kan ha för betydelse för barns utveckling. Alla pedagoger uttryckte att det är viktigt för barn att ta del av bild och form. Barn kan enligt pedagogerna utveckla olika kunskaper med hjälp av skapande. Geist och Hohn (2009) styrker detta genom att redogöra, om barn får arbeta med bild och form och vara kreativa kan de klara sig bättre när de kommer upp i skolan. Barn kan alltså lättare ta till sig de kunskaper som kommer senare i livet, om de har fått möjlighet att skapa som barn.

I studien framkom det att viss information som delgavs gentemot vad som verkligen arbetades med var motsägande, eftersom de inte gjorde likadant i praktiken som de tänkte teoretiskt. Intervjupersonerna berättade att de inte skapade ofta, även fast de tyckte att det tillförde mycket till barns utveckling på olika sätt. Resultatet visade att skapande tillförde varierande saker till barns utveckling. Exempelvis att barn får möjligheter att öva sig på det motoriska, fungera socialt, uttrycka sina känslor och utveckla fantasin. Utifrån studien uppfattades att skapande kunde berika många av barns kunskaper. Trots det prioriterades det inte alltid ut i verksamheten. I några av studiens förskolor fick barn sällan tillfällen till skapande aktiviteter, det förekom endast någon gång per termin. De motsäger alltså sig själva i och med att de uttrycker hur viktigt skapande är för barns utveckling, men själva inte har så mycket skapande aktiviteter för sina barn. Pedagoger belyser alltså skapandets betydelse, men väljer själv att inte arbeta aktivt med det. Detta kan bero på arbetslagets intresse för skapande och att de anser att möjligheten till skapande är begränsad. Även på grund av lokalernas utformning och barns ålder väljer pedagoger andra aktiviteter före skapande. Däremot var det andra pedagoger som också uttryckte vikten av skapande och de hade regelbundet skapande aktiviteter. I Lindahl (2002) beskrivs det att det är pedagogerna som behöver ge plats för skapande i verksamheten, då det kan vara svårt för barn att vilja skapa och ge uttryck för det om inte verksamheten och förskollärarna är mottagliga. Toren (2004) argumenterar om att uppmuntra barn till att vara kreativ och testa sig fram att det är något som har betydelse för barns utveckling. Det som båda författarna skriver om är att pedagogerna ska ge utrymme och uppmuntran till barn för att de ska få ut så mycket som möjligt från den skapande verksamheten.

Sammanfattningsvis är pedagogerna överens om skapandets betydelse för barn.

Konsekvenserna av att inte arbeta aktivt med att skapa kan bli att barn inte får chansen att utöka sin fantasi och kreativitet via skapande aktiviteter, samt erfarenheter och upplevelser av att testa på olika material.

Hur planerar och utformar pedagogerna den skapande miljön?

I studien framkom det att den skapande verksamheten såg väldigt olika ut. En del arbetade aktivt med skapande och hade en ateljé eller ett speciellt rum. Det berättades hur miljöerna kan anpassas efter barnen och att miljöerna ska vara tillgängliga och inbjudande. En förskola stack ut mer än de andra och hade sitt skapande i det största och centralaste rummet på avdelningen. Sheridan (2007) nämner att det är för barnen vi skapar miljön och genom att göra dem delaktiga kan deras intresse till att vistas i den miljön öka och det i sin tur kan leda till att intresset för skapande ökar. Till exempel förskolan, som hade den skapande miljön mitt i den pågående verksamheten. Detta kunde resultera i att barnen lockas mer till skapande, det kunde även göra de mer delaktiga samt att möjligheten till skapande var mer tillgänglig. Det material som fanns i dessa miljöer var inte alltid tillgängligt för barnen, men det var synligt och det gav barnen möjlighet att på något vis uttrycka sitt önskemål om vad de ville ha för något. Lindahl (2002) nämner att pedagogerna ska låta barns önskemål och tankar vara det som styr. Pedagogerna har ett stort uppdrag i att skapa, inspirera och uppmuntra barn till att våga skapa och utmana sig själva. Genom att låta barns intresse stå i fokus och låta de utmanas och prova på nya saker och nytt material, kan pedagogerna inspirera, uppmuntra och utmana. Som i Kims och Darlings (2009) exempel där barn får prova sina hypoteser, det finns möjlighet för pedagoger att ge barn utmaningar genom att se vilka uttryck och tankar som de har när de skapar. Genom att vara lyhörda och dokumentera vad barn gör, kan deras uttryck och tankar uppmärksammas. På detta sätt kan pedagogerna gå tillbaka i dokumentationen för att se om barn uttrycker sig annorlunda gentemot vad de gjorde förra gången.

Där det inte fanns ett speciellt rum för skapande, såg pedagogerna det som jobbigt och tidskrävande att plocka fram och plocka bort material. Detta var en av de största anledningarna till att skapande aktiviteter inte förekom så ofta. Där det fanns speciella rum existerade mer skapande verksamhet, både planerad och spontan. Eckhoff (2011) studie visar att miljön hade stor betydelse för hur den skapande processen skulle te sig. Det går att tolka som att miljön har betydelse om barn får skapa ofta eller om det sker mer sällan. När den skapande miljön är begränsad kan skapande aktiviteter bli mer ett stressmoment för personalen, än att de upplever att de gynnar barns skapande utveckling.

Förskolans skapande miljö kan alltså se väldigt olika ut från förskola till förskola. Även hur pedagoger tänker kring den och hur mycket de planerar och aktivt arbetar med skapande kan se olika ut. Resultatet från studien visar på stora skillnader, ändå står det i *Lpfö98* (Skolverket, 2011) att förskolans miljö ska vara inbjudande och ge barnen chans att utveckla sin skapande förmåga samt förmedla sina tankar och upplevelser via olika uttrycksformer. Vidare argumenterar Schroeder-Yu (2008) om att förskolans miljö både kan begränsa och skapa möjligheter för barnens utveckling. Green (2012) hävdar också att miljön utgör en del av barnens utveckling. Vår studie visar på att det mesta ansvaret ligger hos pedagoger som arbetar på förskolan. Deras intresse och inställning påverkar hur mycket skapande verksamhet de faktiskt har. Pedagogers tankar och inställning kring skapande kan påverkas negativt av lokalernas utformning, personalresurser, barngruppen och eventuella inskolningar, men i slutändan ligger ansvaret ändå i pedagogernas händer. Pedagoger som skapat en bra och fungerande miljö vill med det skapa möjligheter för barnen att utvecklas och få möjlighet att använda sin kreativitet. Medan de pedagoger som inte har någon direkt skapande miljö eller skapande aktiviteter istället begränsar barnen i denna process.

Hur förekommande var den skapande verksamheten?

Planeringen av den skapande verksamheten kunde te sig olika. När det planerades kunde det vara en detaljrik planering med vad som skulle göras och var de skulle hålla till. Vilka olika delar som skulle finnas med, vad syftet var, vad ville de uppnå och hur många barn som skulle vara med, var saker som fanns med i åtanke vid planeringen av aktiviteter. Det som var återkommande var att det uttrycktes att skapande med yngre barn underlättades om det var i mindre grupper, ungefär två till fyra stycken barn. Utifrån vad analysen visade var det tydligt att det föredrogs att arbeta i mindre grupper. Helst att det skulle vara två barn vid varje aktivitet eftersom det blev lugnare och det skapade bättre förutsättningar. Det visades i resultatet att vid vissa tillfällen för skapande aktiviteter kunde det gå ganska snabbt från idé till aktivitet, utan att någon planering var gjord i förväg. Wexler (2004) redogör för att planeringar kan vara en grund för hur upplägget kan se ut men att barn själva kan komma med idéer om vad som kan vara med i aktiviteten. Lindahl (2002) hävdar något liknande om att låta barns tankar och idéer få påverka hur aktiviteten ter sig. I studien verkade dock det inte vara något som förekom, uppfattningsvis planerade pedagogerna det mesta och barn fick vara med och delta i aktiviteten. När den genomfördes utan någon planering, att det var spontant från pedagogernas sida. Vid dessa tillfällen kan barn ha små möjligheter till att påverka aktivitetens innehåll, istället blev det aktiviteter planerade efter pedagogers tankar. Det analyserades som att pedagoger upplevde att det kunde vara lättare och att det skulle gå snabbare om de gjorde som de själva tänkte och inte det barn visade intresse för. Dock framgår det i Löfstedt (2001) att ifall aktiviteten var något som planerades av pedagogerna kunde barnen få andra erfarenheter av skapandet än om barnen själva ville skapa något.

Skapande var något som gjordes vid vissa tillfällen. I studien uppfattades det som att vissa av förskolorna hade skapande aktiviteter återkommande varje vecka, medan på andra förskolor kunde det vara några gånger per termin. Detta är något som speglar pedagogers eget intresse för skapande. Sheridan och Pramling Samuelsson (2013) skrev om att det har betydelse vilka åsikter och vad pedagoger själva har för intresse för skapande. Det uttrycktes att det fanns de som inte hade intresset för bild och form och det speglades i verksamheten också, de arbetade lite med skapande. De som kände engagemang för skapande och för att låta barnen få skapa, där skapades det oftare och mer regelbundet. I *Lpfö98* (Skolverket, 2011) uppmanas förskolan att sträva efter att arbeta med bild i förskolans verksamhet. Det kanske borde vara fler som använder sig av skapande i förskolan och som gör det till en del av den vardagliga verksamheten eftersom det står tydligt i läroplanen att det ska finnas med i verksamheten. Förskolan har i uppgift att följa läroplanen och försöka få in alla delar utifrån den.

Swann (2008) argumenterar över vikten att låta barn prova att arbeta med samma material upprepade gånger för att de då kan få en uppfattning och erfarenheter om att samma material kan användas på olika sätt. Resultatet visar att målning var det som oftast arbetades med. Det var sällan andra saker som användes, i något undantagsfall provades andra material som lera och play doh. När barn fick måla så verkade de få använda sig av varierande verktyg så som penslar, svampar och tops. Även materialet som målades på skilde sig till exempel användes pinnar, kottar och olika sorters papper. Lindahl (2002) menar att barn ska få prova och testa sig fram med olika material och att detta kan vara en grund för barns utveckling. Därav kan det exempelvis vara en fördel när förskollärare tillåter

barn prova på olika material, vilket vissa har gjort, limpistolen är ett sådant exempel. När det inte ges tid till bild i förskolan kan det bli att barn inte får möjlighet att experimentera med varierande material. Det kan tydas som att det kan vara enkelt för yngre barn att måla och därför kan det vara så att de endast gjorde det. Åt andra sidan kan det vara så att förskollärarna medvetet lät barn måla på olika sätt för att ge dem olika erfarenheter av just det materialet. Det kan vara som Martlew och Grogan (2013) redogör att det gör ingenting om barn redan var bekant med ett material för det går att presentera materialet på olika sätt som ger barnen möjlighet att pröva materialet på ett nytt sätt. Slutsatsen av detta är om barn får chansen att prova på olika sorters material och även får testa att använda dem på olika sätt kan barn få djupare kunskap och utveckla färdigheter som gynnar den fortsatta utvecklingen.

Avslutande kommentarer

Resultaten visar att det är pedagogerna som har en avgörande roll i arbetet med den skapande miljön och barns möjligheter till skapande. Det är i och för sig så med allt arbete i förskolan, att det är pedagogerna som avgör hur mycket det arbetas med olika ämnen. Något som vi uppmärksammat är att pedagogernas inställning och intresse för skapande är avgörande för hur mycket skapande som förekommer i den dagliga verksamheten. Detta styrks av det Sheridan och Pramling Samuelsson (2013) skriver om att pedagogers egen kunskap och deras inställning påverkar verksamheten. Som nämns på ett flertal ställen finns det tydliga riktlinjer i *Lpfö98* (Skolverket, 2011) på att skapande ska vara en del av den dagliga verksamheten. Ändå förekommer inte skapande i den utsträckning som det kan göras enligt *Lpfö98*. Pedagoger uttryckte svårigheter med att planera och genomföra skapande aktiviteter med yngre barn, de talade om att vardagliga omsorgssituationer tog tid från den övriga verksamheten. Jonsson (2011) nämner också att omsorgen tog mycket övrig tid från pedagogerna. Studien visar att några pedagoger ansåg att omsorgssituationerna skulle få ta tid och att det var viktigt att barn skulle känna sig trygga innan de börjar arbeta med andra saker, som till exempel skapande. Andra pedagoger, i studien, såg inget hinder i att låta yngre barn skapa, kladda med färg och prova på olika verktyg och material. Resultatet visar på betydelsen av en väl planerad miljö för skapande, hur viktig förskollärarens roll är samt hur mycket barn kan lära sig och utveckla via skapande aktiviteter. Förhoppningarna är att detta ska leda förskollärare vidare i arbetet med skapande och att barn får mer möjligheter till skapande aktiviteter.

Vidare forskning

Denna studie visar på skillnader när det gäller hur ofta skapande aktiviteter förekom i förskolorna. Resultatet visar också att målning var den skapande aktivitet som var vanligast förekommande. Med utgångspunkt i detta skulle det vara intressant att forska vidare om skapande verksamhet med yngre barn och hur man kan få in en större bredd av skapande aktiviteter i förskolans dagliga verksamhet. Skapande aktiviteter ger möjligheter att utveckla barns kreativitet, fantasi och andra kunskaper. Med utgångspunkt i detta anser vi att området yngre barns skapande är ett spännande och intressant forskningsområde.

Referenser

- Ahrne, G., & Svensson, P. (red.). (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Braxell, S. (2010). *Skapande barn - att arbeta med bild i förskolan*. Stockholm: Lärarförbundet.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Eckhoff, A. (2011). Creativity in the Early Childhood Classroom: Perspectives of Preservice Teachers. *Journal Of Early Childhood Teacher Education*, 32(3), 240-255.
Hämtad 2014-10-12 från
<http://www.informaworld.com.proxybib.miun.se/openurl?genre=article&id=doi:10.1080/10901027.2011.594486>
- Eliasson, A. (2013) *Kvantitativ metod från börja*. Lund: Studentlitteratur.
- Geist, E., & Hohn, J. (2009). Encouraging Creativity in the Face of Administrative Convenience: How Our Schools Discourage Divergent Thinking. *Education*, 130(1), 141-150.
Hämtad 2014-10-14 från
<http://web.a.ebscohost.com.proxybib.miun.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=865f0a3b-3cba-4264-9533-4d37fd68cb14%40sessionmgr4004&vid=5&hid=4212>
- Green, C. (2012). Listening to Children: Exploring Intuitive Strategies and Interactive Methods in a Study of Children's Special Places. *International Journal Of Early Childhood*, 44(3), 269-285.
Hämtad 2014-10-12 från
<http://dx.doi.org.proxybib.miun.se/10.1007/s13158-012-0075-9>
- Jonsson, A. (2011) *Nuets didaktik - Förskolans lärare talar om läroplan för de yngsta*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Kim, B., & Darling, L. (2009). Monet, Malaguzzi, and the Constructive Conversations of Preschoolers in a Reggio-Inspired Classroom. *Early Childhood Education Journal*, 37(2), 137-145.
Hämtad 2014-10-08 från
<http://dx.doi.org.proxybib.miun.se/10.1007/s10643-009-0323-2>
- Lindahl, I. (2002) *Att lära i mötet mellan estetik och rationalitet - pedagogers vägledning och barns problemlösning genom bild och form*. Malmö: Lärarutbildningen.
- Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., & Franzén, K. (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.
- Löfstedt, U. (2001) *Förskolan som lärande kontext för barns bildskapande*. Göteborg: Göteborgs universitet.

Martlew, J., & Grogan, D. (2013). Reach for the Stars! Creative Engagement with Young Children. *Early Child Development And Care*, 183(8), 1029-1041.

Hämtad 2014-10-08 från

<http://dx.doi.org.proxybib.miun.se/10.1080/03004430.2012.733382>

Schroeder-Yu, G. (2008). Documentation: Ideas and Applications from the Reggio Emilia Approach. *Teaching Artist Journal*, 6(2), 126-134.

Hämtad 2014-10-12 från

<http://www.informaworld.com.proxybib.miun.se/openurl?genre=article&id=doi:10.1080/15411790801910735>

Sheridan, S. (2007). Dimensions of pedagogical quality in preschool,. *International journal of early years education*, 15:2, 197-217.

Hämtad 2014-08-22 från

<http://dx.doi.org/10.1080/09669760701289151>

Sheridan,S., & Pramling Samuelsson, I. (2013). Preeschool a source for young children's learning and well-being., *Journal of early years education*, 21:2-3,207-222.

Hämtad 2014-08-28 från

<http://dx.doi.org/10.1080/09669760.2013.832948>

Skolverket. (2011). *Läroplanen för förskolan Lpfö98*. (2.,rev.uppl.) Stockholm: Skolverket.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Swann, A. C. (2008). Children, Objects, and Relations: Constructivist Foundations in the Reggio Emilia Approach. *Studies In Art Education: A Journal Of Issues And Research In Art Education*, 50(1), 36-50

Hämtad 2014-10-08 från

<http://www.jstor.org.proxybib.miun.se/stable/25475885>

Toren, Z. (2004). Art Curriculum, Learning Materials, and Cultural Capital in the Israeli Kindergarten. *Studies In Art Education: A Journal Of Issues And Research In Art Education*, 45(3), 206-220.

Hämtad 2014-10-08 från

<http://www.jstor.org.proxybib.miun.se/stable/1320969>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vetenskapsrådet. (2011) *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vygotskij, L. S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Wexler, A. (2004). A Theory for Living: Walking with Reggio Emilia. *Art Education*, 57(6), 13-19.

Hämtad 2014-10-08 från

<http://www.jstor.org.proxybib.miun.se/stable/27696039>

Bilaga 1 Missiv

Hej! (Förskolechef)

Vi är två tjejer som är blivande förskollärare och går sista terminen på förskolläraryrket via Mittuniversitetet i Härnösand och skriver nu vårt examensarbete på C-nivå. Uppsatsens inriktning är mot förskolans skapande miljö och arbete med bild och form, med fokus på de yngre barnen i förskolan (1-3 år). Så nu söker vi totalt 8 stycken förskollärare att intervjua och vi hoppas att Du kan ge oss några namn på förskollärare som skulle kunna vara med i studien.

Området som vi tänker behandla i uppsatsen är förskolans skapande miljö. Genom att göra intervjuer vill vi få reda på pedagogers uppfattningar om den skapande miljöns betydelse för barns utveckling och betydelsen av hur den skapande miljön planeras.

Intervjun sker efter överenskommelse och kommer att ta cirka 45-60 minuter. Deltagandet är frivilligt och får när som helst avbrytas under tiden. Deltagarna kommer att bli förfrågade om godkännande av ljudupptagning. Eftersom det är lättare att få med all information och att det blir så korrekt återgivet i transkriberingen som möjligt.

De medverkande pedagogernas namn, samt förskola kommer inte att nämnas i det slutgiltiga arbetet. När arbetet är godkänt kommer alla ljudupptagningar, anteckningar och annan information som rör deltagarna att raderas.

Eftersom vi är två stycken som skriver och vi bor på olika orter kommer intervjuerna delas upp mellan oss. Julia kommer att genomföra de intervjuer som är i Härnösand kommun medan Sandra kommer att utföra de som är i Örnsköldsviks kommun.

Vi undrar därför om Du har någon speciell förskola/förskollärare i åtanke som skulle kunna passa till denna studie. Vi önskar att genomföra intervjuerna under veckorna 44-45. Vi hoppas att Du så snart som möjligt kan ge oss kontaktuppgifter, det vill säga namn, mejladress och telefonnummer till förskolor/förskollärare som kan ha möjlighet att delta i den här studien. Hör vi ingenting från dig tidigare så återkommer vi senare denna vecka, vecka 43.

Tack på förhand!

Sandra Bergkvist, xxxxxxx@gmail.com, 070-XXXXXXX
Julia Eriksson Ekholm, xxxxxxx@student.miun.se, 070-XXXXXXX

Bilaga 2, Missiv

Hej! (Förskollärare)

Vi är två tjejer som är blivande förskollärare och går sista terminen på förskolläraryrket i Mittuniversitet i Härnösand och skriver nu vårt examensarbete på C-nivå. Uppsatsens inriktning är mot förskolans skapande miljö och arbete med bild och form, med fokus på de yngre barnen i förskolan (1-3 år). Så nu söker vi totalt 8 stycken förskollärare att intervjua och vi hoppas att Du är en av dem som vill bidra med din kunskap.

Området som vi tänker behandla i uppsatsen är förskolans skapande miljö. Genom att göra intervjuer så vill vi få reda på pedagogers uppfattningar om den skapande miljöns betydelse för barns utveckling och om betydelsen av hur den skapande miljön planeras.

Intervjun sker efter överenskommelse och kommer att ta cirka 45-60 minuter. Deltagandet är frivilligt och får när som helst avbrytas under tiden. Vi skulle gärna vilja spela in intervjun och kommer att fråga om godkännande på plats. Eftersom det är lättare att få med all information och att det blir så korrekt återgivet i transkriberingen som möjligt.

Du som medverkar, ditt namn samt andra saker som kan kopplas till dig kommer inte att nämnas i det slutgiltiga arbetet. När arbetet är godkänt kommer alla ljudupptagningar, anteckningar och annan information som rör dig, som har deltagit, att raderas.

Eftersom vi är två stycken som skriver och vi bor på olika orter så kommer intervjuerna delas upp mellan oss. Julia kommer att genomföra de intervjuer som är i Härnösand kommun medan Sandra kommer att utföra de som är i Örnsköldsviks kommun.

Vi önskar att genomföra intervjun under veckorna 44-45. Vi hoppas att Du så snart som möjligt kan ge oss svar på när intervjuerna skulle kunna genomföras. Vi återkommer till dig vecka XX om vi inte har hört något från dig tidigare. Vid frågor och/eller intresse för intervju kontakta någon av oss på mejl eller telefon.

Tack på förhand!

Sandra Bergkvist, xxxxxxx@gmail.com, 070-XXXXXXX
Julia Eriksson Ekholm, xxxxxxx@student.miun.se, 070-XXXXXXX

Bilaga 3, Intervjufrågor

Om intervjupersonen

- Berätta lite om dig själv
- Hur länge har du varit förskollärare?
- Vilka fler utbildningar har du?

Om ämnet förskolans skapande miljö

- Berätta om er skapande miljö
 - Planering
 - Arbetar
 - Utformning
 - Material
- **Berätta hur du tänker om förskolans skapande miljö och dess betydelse för barnens utveckling?**
- **Berätta hur du brukar ta till vara på barnens intresse kring skapande?**
 - Kan du ge några exempel?
- **Brukar barnen spontant vilja skapa?**
 - Kan du ge några exempel?